

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

Προκατάληψη, ρατσισμός και πολιτικά δικαιώματα στις μεταναστευτικές κοινότητες: Ο ρόλος της ακροδεξιάς ιδεολογίας

Αικατερίνη Ραφαέλα (ΑΜ: 1567202100190)
Αθηνά-Ραφαηλία Ανδρέου (ΑΜ: 1567202100006)
Μελίνα Νικολάου (ΑΜ: 1567202100277)

Τμήμα Ψυχολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
ΨΧ116: Πολιτική ψυχολογία
Καθηγητής: Βασίλης Παυλόπουλος
Χειμερινό Εξάμηνο 2024-2025

Περιεχόμενα

- Εισαγωγή
- Προκατάληψη και ρατσισμός στις μεταναστευτικές κοινότητες
- Πολιτικά δικαιώματα μεταναστευτικών κοινοτήτων
- Συσχέτιση μεταξύ ακροδεξιάς και μετανάστευσης
- Αποτελέσματα ερευνών
- Συμπεράσματα
- Βιβλιογραφία

Εισαγωγή

- Οι πλειονοτικές ομάδες πιστεύουν ότι οι ομάδες των μεταναστών δεν εναρμονίζονται με τα χαρακτηριστικά της κυρίαρχης κουλτούρας και για αυτό υφίστανται διακρίσεις (Lee & Fiske, 2006).
- Γίνονται προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η πολιτική συμμετοχή των μεταναστευτικών μειονοτήτων στη δημόσια ζωή προκειμένου να εκπροσωπούνται τα συμφέροντά τους στη νομοθετική διαδικασία (Bird et al., 2005).
- Η ακροδεξιά ιδεολογία έχει ταυτιστεί με αρνητικές στάσεις απέναντι στους μετανάστες κυρίως όταν αυτοί θεωρούνται ότι απειλούν τη διατήρηση της κυρίαρχης κουλτούρας .
- Η ξενοφοβία είναι ένα μακροχρόνιο χαρακτηριστικό των δεξιών κινημάτων σε όλο τον κόσμο (DeWitte, 2006· Edelstein, 2003· Fichter, 2008· Giugni et al., 2005· Mudde, 2005a).

Προκατάληψη και ρατσισμός στις μεταναστευτικές κοινότητες

- Ο ρατσισμός προκύπτει όταν έρχονται σε αντίθεση τα αρνητικά συναισθήματα προς την εξωομάδα, με τους κοινωνικούς κανόνες που επιβάλλουν την ισότητα (Hass et al., 1991).
- Οι διακρίσεις που υφίστανται οι μετανάστες επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό την ψυχολογική τους ευεξία και την προσαρμογή τους στη χώρα υποδοχής
- Σε αυτό το πλαίσιο μπορεί να αναλάβουν και συλλογική δράση όταν θεωρούν ότι υφίστανται διακρίσεις από την κυρίαρχη κουλτούρα.
- Υπάρχει η υπόθεση ότι η προκατάληψη μπορεί να μειωθεί θεαματικά, αν αυξηθεί η διομαδική επαφή που χαρακτηρίζεται από συνεργατικότητα και ισοτιμία.

Προκατάληψη και ρατσισμός στις μεταναστευτικές κοινότητες

- Γενικότερα, οι διαδικασίες που προκύπτουν από την συνεχόμενη επαφή μεταξύ ατόμων και ομάδων από διαφορετικές κουλτούρες ονομάζονται επιπολιτισμοποίηση (Berry et al., 2006).
- Η επιτυχής προσαρμογή συνδέεται με απουσία ψυχολογικών προβλημάτων, αυξημένη αυτοεκτίμηση και ικανοποίηση από τη ζωή.
- Ωστόσο, δεν είναι λίγες οι φορές που η προσαρμογή τους είναι ανεπιτυχής και καταλήγουν να αισθάνονται περιθωριοποιημένοι.
- Γι'αυτό, όταν οι εργατικές μεταναστευτικές κοινότητες άρχισαν να διαθέτουν πολιτικό ρόλο, συνήθως θεωρούνταν ασήμαντοι και όχι ως εν δυνάμει πολίτες εξαιτίας της απουσίας πολιτικών δικαιωμάτων και πολιτικών στόχων (Martiniello, 1997).

Πολιτικά δικαιώματα μεταναστευτικών κοινοτήτων

- Σύμφωνα με τους Bloemraad et al. (2016) τα κινήματα για τα δικαιώματα των μεταναστών έχουν λάβει λιγότερη προσοχή στην έρευνα για τα κοινωνικά κινήματα.
- Κοινότητες μεταναστών έχουν οργανωθεί σε τοπικό και εθνικό επίπεδο για θέματα όπως η πολιτική ενσωμάτωση και νομική οδός για την υπηκοότητα (Gleeson, 2015· Menjívar, 2006), συνεχίζουν να κινητοποιούνται για την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και ενάντια στις απειλές κράτησης, απέλασης και διαχωρισμού των οικογενειών (Abrego, 2014). Ιδιαίτερα η μετανάστευση χωρίς έγγραφα, έχει οδηγήσει σε αύξηση των μεταναστευτικών κοινωνικών κινημάτων.
- Μεγαλύτερες μεταναστευτικές κινητοποιήσεις στις ΗΠΑ ξεκίνησαν από τη πολιτική απειλή αντιμεταναστευτικής νομοθεσίας με συνέπεια τη χρόνια αυξανόμενη ποινικοποίηση και φυλετικοποίηση της μετανάστευσης (Zatz & Smith, 2012).
- Αντίθετο αποτέλεσμα έχουν οι Απειλές Καταστολής από τις αρχές που προκαλούν άμεση βλάβη με συνέπεια τη μη κινητοποίηση των μεταναστών (Samraio, 2015).

Πολιτικά δικαιώματα μεταναστευτικών κοινοτήτων

- Έγιναν διαμαρτυρίες ενάντια στην αυξανόμενη ποινικοποίηση των μεταναστών των ΗΠΑ με μαζικές πορείες ,μερικές από τις μεγαλύτερες διαδηλώσεις στην ιστορία των ΗΠΑ (Robinson, 2006· Zepeda-Millán, 2017). Ιστορική είναι η εκστρατεία την άνοιξη 2006 (May Day) που ήταν καθοριστική για τη μεταναστευτική κοινότητα και την κατοχύρωση των δικαιωμάτων της.
- Με τον νόμο Hart-Cellar το 1965 αυξήθηκε η διεθνής μετανάστευση στις ΗΠΑ(Brettell & Hollifield, 2014). Ο νόμος αυτός σηματοδοτούσε μια μετατόπιση από τον αποκλεισμό των μεταναστών που υπήρχε παλαιότερα με βάση τη φυλή και την εθνική καταγωγή για τον περιορισμό της μη ευρωπαϊκής μετανάστευσης (Waters & Ueda, 2007).
- Τη δεκαετία του 1990 νέα σειρά αντι-μεταναστευτικών νόμων για μετανάστες από τη Λατινική Αμερική (Το φαινόμενο αυτό έγινε πιο έντονο με την άνοδο του Trump στην πολιτική σκηνή).
- Τα αποτελέσματα του κινήματος των εκστρατειών για τα δικαιώματα των μεταναστών αφορούν την πρόληψη δυσμενών πολιτικών ή την υιοθέτηση ευνοϊκών πολιτικών (π.χ. κρατικές πράξεις (DREAM και DACA) για την επιρροή της κοινής γνώμης και των φυλετικών ταυτοτήτων.

Συσχέτιση μεταξύ ακροδεξιάς και μετανάστευσης

- Η εισροή των μεταναστών αύξησε την υποστήριξη των ψηφοφόρων προς τα ακροδεξιά κόμματα. Η μετανάστευση θεωρείται η κύρια αιτία της επιτυχίας των ακροδεξιών κομμάτων σε προηγμένες δημοκρατίες (Arzheimer, 2009· Halla et al., 2017)
- Τα ακροδεξιά κινήματα επικεντρώνονται άμεσα στη φυλή/εθνικότητα ή/και προωθούν τη βία ως πρωταρχική τακτική, υιοθετούν ανοιχτά τον ρατσισμό, τον αντισημιτισμό ή/και την ξενοφοβία. Η Κου Κλουξ Κλαν (ΚΚΚ), ομάδες υπέρμαχοι της λευκής υπεροχής και οι νεοναζί αποτελούν ρατσιστικές και βίαιες ομάδες εθνικιστών και πατριωτών (Gallagher, 2004· McVeigh, 2009· Zeskind, 2009).
- Ο οικονομικός ανταγωνισμός και η απειλή συχνά μελετώνται σε σχέση με την δεξιά κινητοποίηση (ανάδειξη γερμανικού ναζισμού). Κατά τη δεκαετία του 1980, η γερμανική ακροδεξιά εμφάνισε επιτυχία στις εκλογές χάρη στην εστίαση σε μεταναστευτικά ζητούμενα. Προβλήματα που απασχολούσαν τις μεταναστευτικές κοινότητες ήταν η μη αποδοχή τους στη χώρα υποδοχής, η δυσκολία εύρεσης εργασίας (Karapin, 1998).

Συσχέτιση μεταξύ ακροδεξιάς και μετανάστευσης

- Η ακροδεξιά δράση μπορεί να αναδυθεί ως απάντηση στις απειλές από την αύξηση πληθυσμού των φυλετικών ομάδων (KKK, 1920) (McVeigh & Sikkink 2005).
- Τα δεξιά κόμματα εκμεταλλεύονται το μεταναστευτικό ζήτημα και το πολιτικοποιούν στο δημόσιο διάλογο. Ενισχύουν τα αντιμεταναστευτικά αισθήματα και εξασφαλίζουν την υποστήριξη των ψηφοφόρων (Norris, 2005· Schain, 2006· Eatwell, 2000).
- Η δεξιά λαϊκιστική επικοινωνία ,που χρησιμοποιούν τα ακροδεξιά κόμματα, συνδυάζει λαϊκιστικό περιεχόμενο και στυλ με μια αντιμεταναστευτική ρητορική με συνέπεια τη πειθώ του λαού . Βασικό στοιχείο της λαϊκιστικής επικοινωνίας είναι ο αποκλεισμός κοινωνικών ομάδων ,όπως οι μετανάστες (Aalberg et al., 2016· Jagers & Walgrave, 2007· Hameleers et al., 2016).
- Ο λαϊκισμός αυξάνει τα αρνητικά συναισθήματα προς τους μετανάστες και η αντιμεταναστευτική ρητορική ενισχύει τις αρνητικές αντιλήψεις προς τους μετανάστες.

Αποτελέσματα ερευνών

Regression Coefficients of Exogenous Variables on Cognitions and Emotions toward Immigrants.

	β	p
Cognitions t2 ($R^2 = .65$)		
Cognitions t1	0.861	.000
Anti-immigrant bias	0.055	.013
Populist content	0.027	.169
Populist style	0.017	.404
Complete right-wing populism	-0.021	.337
Emotions t2 ($R^2 = .59$)		
Emotions t1	0.864	.000
Anti-immigrant bias	0.014	.500
Populist content	0.046	.010
Populist style	0.002	.894
Complete right-wing populism	-0.008	.674

Note. t1 is the time of the first panel wave, t2 is the time of the second panel wave.

Τα ευρήματα δείχνουν ότι τα στοιχεία της δεξιάς επηρεάζουν πρωτίστως τις γνώσεις, ενώ τα λαϊκιστικά στοιχεία επηρεάζουν τα συναισθήματα. Η έλλειψη επίδρασης για το λαϊκιστικό στυλ μπορεί να οφείλεται σε βραχυπρόθεσμη διέγερση που δεν μετουσιώνεται σε μακροπρόθεσμες αλλαγές. Η έλλειψη επίδρασης για την ταυτόχρονη εμφάνιση και των τριών στοιχείων μπορεί να οφείλεται στην σπάνια παρουσία τους στα αναλυόμενα άρθρα.

Συμπεράσματα

- Η ρατσιστική αντιμετώπιση και οι διακρίσεις που υφίστανται οι μετανάστες έχουν αντίκτυπο στην ψυχολογία τους, τους ωθούν να ενεργοποιηθούν για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους και να διεκδικήσουν τον ρόλο τους στην πολιτική σκηνή.
- Οι μετανάστες εναντιώνονται σε νομοθεσίες που απειλούν τη συμμετοχή τους στα κοινά και τους αποκλείουν από το δημόσιο βίο με μαζικές κινητοποιήσεις. Με αυτές τις προσπάθειες επιδιώκουν την νομική τους ενσωμάτωση και την απόκτηση υπηκοότητας στην χώρα υποδοχής.
- Η ακροδεξιά ρητορική είναι άμεσα συνυφασμένη με το μεταναστευτικό ζήτημα καθώς υποστηρίζει τον οικονομικό ανταγωνισμό και τη ξеноφοβία. Ενισχύει αισθήματα μίσους και αρνητικές αντιλήψεις μέσω δεξιάς λαϊκιστικής ρητορικής η οποία περιθωριοποιεί τους μετανάστες.

Βιβλιογραφία

- Aalberg, T., Esser, F., Reinemann, C., Stromback, J., & Vreese, C. H. (2016). *Populist Political Communication in Europe*. Routledge.
- Abrego, L. J. (2014). *Sacrificing families: Navigating laws, labor, and love across borders*. Stanford University Press.
- Arzheimer, K. (2009). Contextual factors and the extreme vote in Western Europe, 1980-2002. *American Journal of Political Science*, 53(2), 259–275.
- Berry, J. W., Phinney, S., Sam D. L., & Vedder, P. (2006). *Immigrant youth in cultural transition: Acculturation, identity and adaptation across national contexts*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Bird, K. (2005). The Political Representation of Visible Minorities in Electoral Democracies: A Comparison of France, Denmark and Canada. *Nationalism and Ethnic Politics*, 11(4), 425–465.
- Bird, K., Saalfed, T., & Wust, A. M. (2011). Ethnic diversity, political participation and representation: A theoretical framework. In K. Bird, T. Saalfed, & A. M. Wust (Eds.), *The political representation of immigrants and minorities*. Routledge/ECPR studies in European Political Science.
- Blee, K. M., & Creasap, K. A. (2010). Conservative and Right-Wing Movements. *Annual Review of Sociology*, 36, 269–286.
- Bloemraad, I., Silva, F., & Voss, K. (2016). Rights, economics, or family? Frame resonance, political ideology, and the immigrant rights movement. *Social Forces*, 94(4), 1647–167.
- Brettell, C. B., & Hollifield, J. F. (2014). *Migration theory: Talking across disciplines*. Routledge.
- Eatwell, R. (2000). The rebirth of the ‘extreme right’ in Western Europe? *Parliamentary Affairs*, 53(3), 407–425.
- Gallaher, C. (2004). Mainstreaming the militia. In C. Flint (Ed.), *Spaces of hate* (pp. 183–208). Routledge.
- Gleeson, S. (2015). Brokering immigrant worker rights: An examination of local immigration control, administrative capacity and civil society. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(3), 470–492.

Βιβλιογραφία

- Halla, M., Wagner, A. F., & Zweimüller, J. (2017). Immigration and voting for the far Right. *Journal of the European Economic Association*, 15(6), 1341–1385.
- Hameleers, M., Bos, L., & de Vreese, C. H. (2016). “They Did It”: The Effects of Emotionalized Blame Attribution in Populist Communication. *Communication Research*, 44(6), 870–900.
- Hass, R. G., Katz, I., Rizzo, Bailey J., & Eisenstadt D. (1991). Cross-racial appraisal as related to attitude ambivalence and cognitive complexity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17, 83-92.
- Jagers, J., & Walgrave, S. (2007). Populism as Political Communication Style: An Empirical Study of Political Parties’ Discourse in Belgium. *European Journal of Political Research*, 46(3), 319–345.
- Karapın, R. (1998). Explaining Far-Right Electoral Successes in Germany: The Politicization of Immigration-Related Issues. *German Politics and Society*, 16(3), 24-61.
- Lee, T. L., & Fiske, S. (2006). Not an outgroup, not yet an ingroup: Immigrants in the stereotype content model. *International journal of Intercultural Relations*, 30, 751-768.
- Martiniello, M. (2006). Political participation, mobilisation and representation of immigrants and their offspring in Europe. In R. Bauböck (Ed.), *Migration and Citizenship: Legal Status, Rights and Political Participation* (pp. 83–105). Amsterdam University Press.
- McVeigh, R. (2009). *The Rise of the Ku Klux Klan: Right-Wing Politics and National Politics*. University of Minnesota Press.
- McVeigh, R., & Sikkink, D. (2005). Organized racism and the stranger. *Sociological Forum* 20, 497–522.
- Menjívar, C. (2006). Liminal legality: Salvadoran and Guatemalan immigrants' lives in the United States. *American Journal of Sociology*, 111(4), 999–1037.
- Mora, M. J., Rodriguez, R., Zermeño, A., & Almeida, P. (2018). Immigrant rights and social movements. *Sociology Compass*, 12, e12599.

Βιβλιογραφία

- Norris, P. (2005). *Radical Right: Voters and Parties in the Electoral Market*. Cambridge University Press.
- Ντάνη, Σ., Γρίβα, Α. Μ., & Χρυσόχόου, Ξ. (2023). Μετανάστευση. Στο C. Hewer & E. Lyons (Επιμ.), *Πολιτική Ψυχολογία: Μια κοινωνιοψυχολογική προσέγγιση* (σσ. 223-240). Πεδίο.
- Robinson, W. I. (2006). 'Aquí estamos y no nos vamos!' Global capital and immigrant rights. *Race & Class*, 48(2), 77–91.
- Sampaio, A. (2015). *Terrorizing Latina/o immigrants: Race, gender, and immigration politics in the age of security*. Temple University Press.
- Schain, M. (2006). The extreme-right and immigration policy-making: Measuring direct and indirect effects. *Western European Politics*, 29(2), 270–289.
- Shaw, M. (2022). *Political Racism: Brexit and its Aftermath*. Agenda Publishing.
- Shehaj, A., Shin, A. J., & Inglehart, R. (2021). Immigration and right-wing populism: An origin story. *Party Politics*, 27(2), 282-293.
- Wirz, D. S., Wettstein, M., Schulz, A., Müller, P., Schemer, C., Ernst, N., Esser, F., & Wirth, W. (2018). The Effects of Right-Wing Populist Communication on Emotions and Cognitions toward Immigrants. *The International Journal of Press/Politics*, 23(4), 496-516.
- Waters, M. C., & Ueda, R. (Eds.) (2007). *The new Americans: A guide to immigration since 1965*. Harvard Univ. Press
- Zatz, M. S., & Smith, H. (2012). Immigration, crime and victimization: Rhetoric and reality. *Annual Review of Law and Social Science*, 8, 141–159.
- Zeskind L. 2009. *Blood and Politics: The History of the White Nationalist Movement from the Margins to the Mainstream*. Farrar, Straus and Giroux
- Zepeda-Millán, C. (2017). *Latino mass mobilization: Immigration, racialization, and activism*. Cambridge University Press.